

Ош мамлекеттик университети жана Б. Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетине караштуу филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын коргоо боюнча түзүлгөн К 10.22.648 диссертациялык кеңештин изденүүчү Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” деген темадагы 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына карата расмий оппонент ф.и.д., профессор Ч. К. Найманованын

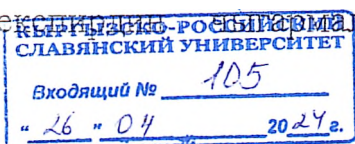
П И К И Р И

1. Изилдөө темасынын адистикке дал келиши

Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” деген 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы диссертациялык кеңештин адистигине туура келет.

2. Изилдөө үчүн тандалып алынган теманын актуалдуулугу

Мазмуну да, формасы жагынан да төп келе тургандай түп нусканын бүтүндүгүн толугу менен башка тилдин каражаттары аркылуу кайра жаратуу милдеттерин жүзөгө ашыруу, буга жетүүнүн бир жолу болгон котормого лингвопоэтикалык илик жүргүзүүнү өзүнөн өзү талап кылып турат. Котормочу, биринчиден, ошол бүтүндүктүн семантикалык структурасын мыкты түшүнүүсү, экинчиден, котормонун техникалык ыкмаларын жакшы өздөштүрүүсү, үчүнчүдөн, чыгармачыл сүрөткер болушу зарыл. Мындай сапаттарга ээ болуш үчүн котормочу лингвопоэтикалык илик менен да терең тааныш болууга милдеткер. Чыгармалары дүйнөлүк шедеврге айланган У. Шекспирдин чыгармаларынын кыргыз тилинде берилиши, которуу

процессиндеги лингвистикалык жана экстралингвистикалык релевантуулуктарды эске алуу менен, англис жана кыргыз дүйнөсүнүн тилдик сүрөтүнүн чагылдырылышы, автордук идея жана образдардын сыпатталышын лингвопоэтикалык анализдин чегинде аныктоого болот. Ушул жагынан алганда бул иш лингвистикалык, стилистикалык жана адабий анализ жасалгандыгы менен актуалдуу болуп саналат.

3. Изилдөөнүн илимий жыйынтыктары

1-жыйынтык. У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосуна лингвопоэтикалык талдоонун негизинде чыгармада берилген түштүн колдонулушу, андагы белгилердин жана башка маданий коддордун чечмелениши талданып, тексттин коммуникативдик, креативдик жана мнемоникалык функциялары аныкталган.

2-жыйынтык. Изилдөөдө У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын түпнускасында айтылган негизги ою, автордун жазуу стилине тиешелүү идеялык-көркөмдүк мазмуну, сюжеттик-композициялык түзүлүшү кыргыз тилиндеги көркөм каражаттары менен стилистикалык ийкемдүүлүгү аркылуу жеткиликтүү берилген.

3-жыйынтык. Лингвистикалык жана экстралингвистикалык релевантуулуктар У. Шекспирдин трагедиясын кыргыз тилине которууда чоң роль ойнойт, жана окурманга эстетикалык жана дидактикалык маанилерди тийгизет.

4-жыйынтык. У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосунда лексикалык, грамматикалык трансформациялар өзгөчө орунду ээлейт.

Ушул жыйынтыктарга карап аталган диссертациялык иште алгылыктуу илимий жаңылыктар, жаңы идеялар айтылган деп эсептөөгө болот.

4. Диссертациядагы алынган натыйжалардын негизделиши жана ишенимдүүлүгүн булар далилдейт.

1-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, себеби У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосуна

лингвопоэтикалык талдоонун негизинде поэмадагы түштүн колдонулушу, андагы белгилердин жана башка маданий коддордун чечмелениши, тексттин коммуникативдик, креативдик жана мнемоникалык функцияларынын аныкталышы жалпы тил илими боюнча илимий-теориялык булактардан алынган материалдарга таянуу жана аларга өз алдынча көз караш менен мамиле жасоонун негизинде чыгарылган.

2-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени изилдөөнүн жыйынтыгында У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын түпнускасында айтылган негизги ой, автордун жазуу стилине тиешелүү идеялык-көркөмдүк мазмуну, сюжеттик-композициялык түзүлүшү кыргыз тилиндеги көркөм каражаттары менен стилистикалык ийкемдүүлүгү аркылуу жеткиликтүү берилгендиги репрезентациялык материалдарды талдоонун негизинде чагылдырылган.

3-жыйынтык ынанымдуу, анткени У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосундагы лингвистикалык жана экстралингвистикалык релеванттуулуктун ролу, окурманга тийгизген эстетикалык жана дидактикалык маанилери конкреттүү тилдик фактылардын мисалында каралган.

4-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосунда лексикалык грамматикалык трансформациялар изилдөөдө конкреттүү мисалдар менен көрсөтүлгөн.

5. Диссертациялык иштеги илимий жыйынтыктардын жаңылыгынын деңгээли

1-жыйынтык. У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосун талдоодо тектеш эмес (кыргыз жана англис) маданияттарда окшош жана окшош эмес образдарынын буга чейин изилдөөгө алынбагандыгы менен жаңы.

2-жыйынтык. Изилдөөнүн жыйынтыгында У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын түпнускасында айтылган негизги ой, автордун жазуу стилине тиешелүү идеялык-көркөмдүк мазмуну кыргыз тилинин көркөм сөз каражаттары аркылуу талдоого алынышы менен жаңы.

3-жыйынтык. У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосунун адекваттуулукка жетүү үчүн лингвистикалык жана экстралингвистикалык релеванттуулуктарынын белгилениши менен жаңы.

4-жыйынтык. У. Шекспирдин «Ричард III» трагедиясынын кыргыз тилиндеги котормосунда лексикалык грамматикалык трансформациялар анализдениши менен жаңы.

6. Алынган жыйынтыктардын ички биримдиги

Изилдөөдө алынган жыйынтыктар ички биримдикке, логикалык ырааттуулукка, маанилик байланыштуулукка ээ.

7. Алынган жыйынтыктардын тиешелүү маселеге, теориялык же колдонмо маселеге багытталышын баалоо

Диссертант илимий изилдөөсүндө У. Шекспирдин “Ричард III” трагедиясынын (А. Радлованын вариантынан) Ж. Иманкулов тарабынан которулган кыргыз тилиндеги котормосуна концептуалдык анализ аркылуу чыгарманын тиешелүү өзгөчөлүктөрүн аныктап, илимий жыйынтыктарды чыгарган. Бул корутунду тармак үчүн маанилүү. Илимий изилдөөнүн натыйжалары, бүтүмдөрү кыргыз жана англис тилинин грамматикасын теориялык жактан салыштырып изилдөөгө негиз болуу менен, тектеш эмес тилдердин типологиясын, салыштырма лексикологиясын, стилистикасын жана грамматикасын окутууда теориялык база болуп бере алат. Ошондой эле, изилдөөнүн натыйжаларын англис тилинин грамматикасын, стилистикасын, лексикологиясын окутууда кошумча материал катары кеңири колдонууга болот.

8. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын, бүтүмдөрүнүн жетиштүү санда жарык көрүшү

Иштин негизги жоболору жана жыйынтыктары боюнча республикалык, аймактык, илимий-теориялык, илимий-практикалык конференцияларында баяндамалар жасалып, талкууланган. Диссертациялык изилдөөнүн натыйжалары 12 илимий макалада чагылдырылган.

9. Авторефераттын мазмуну диссертация менен дал келиши

Автореферат менен диссертациянын мазмуну бири-бирине шайкеш келет жана жоболору, максат-милдеттери, тыянактары, сунуштары дал келет.

10. Диссертациянын мазмунунда жана жасалгаланышында кеткен айрым мүчүлүштүктөр

1. Диссертацияда “Ричард 3” трагедиясы орус тилиндеги вариантына салыштырылып, ошол тексттин негизинде анализ жүргүзүлгөнбү же англис тилиндеги нускасыбы, так аныкталган эмес.

2. Белгилүү болгондой, кыргыз көркөм котормо тарыхында чет тилинен которулган чыгармаларга карата сын-пикирлер жазылып турган. Ошол илимий макалаларга да анализ жасалган эмес.

3. Жыйынтыгында англис тилинен кыргыз тилине которуудагы негизги көңүл бурула турган грамматикалык жана семантикалык белгилер көрсөтүлгөн эмес.

4. Алынган маалыматтарда, айрым мисалдарда шилтемелер так көрсөтүлгөн эмес.

5. Көрсөтүлгөн мисалдарда англисче же кыргызча варианттары, котормолору берилбей калган, мындай шартта тил билбеген адам үчүн кайсы көйгөйдү мисалга алып, анализдеп жатканы так билинбей калган.

Бирок бул сын-пикирлер корголуп жаткан диссертациянын мазмунуна, анын ийгиликтерине таасир этпейт жана диссертанттын мындан аркы иштеринде эске ала жүрүүсүн шарттайт.

11. КРП караштуу УАКтын “Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун ” талаптарына диссертациянын дал келиши

Жогоруда айтылган сын-пикирлерди эске алуу менен изденүүчү Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин “У. Шекспирдин “Ричард III” чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ” деген темадагы 10.02.20 – тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясы КР Президентине караштуу УАКтын Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун талаптарына толук дал келет, ал эми автору **Шабданалиев Нурбек Аманбекович** филология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга жана ыйгарууга толук татыктуу деп эсептөөгө болот.

Расмий оппонент,
Кыргыз-Түрк “Манас”
университетинин профессору,
филология илимдеринин доктору

Найманова Ч. К.

25.07.2024

Ч. К. Найманованан колун

таастактаган

Максатбекова С.

См

Коопр. бөл. шек